

Οκτώβριος: Έλλάς καὶ Ῥώμη

Οφέλη

Λεξιλογική ανάπτυξη

Μαθαίνουν λέξεις όπως Ῥώμη (δύναμη), πόλις, πολιτεία, πολίτης.

Συνδέουν το λεξιλόγιο με τη σύγχρονη γλώσσα (ρωμαλέος, πολιτισμός, πολιτική, πολιτεία).

Εισάγονται σε έννοιες που φανερώνουν τη συνάντηση δύο μεγάλων πολιτισμών και τη διάχυση των λέξεων στον παγκόσμιο λόγο.

Κατανόηση εννοιών και αξιών

Κατανοούν τη σημασία της συνάντησης Ελλήνων και Ρωμαίων: η δύναμη της Ῥώμης και το πνεύμα της Ελλάδας.

Αντιλαμβάνονται ότι ο πολιτισμός είναι αποτέλεσμα ανταλλαγών και αλληλεπιδράσεων.

Αναγνωρίζουν ότι η ελληνική παιδεία υπήρξε το θεμέλιο για τον ρωμαϊκό πολιτισμό και, κατ' επέκταση, για τον ευρωπαϊκό.

Επικοινωνιακές δεξιότητες

Μέσα από διαλόγους στα Αρχαία Ελληνικά (π.χ. «Πόθεν εἶ; – Ἕλλην εἰμί.» / «Ῥωμαῖος εἰμί.») ασκούνται σε βασικές εκφράσεις ταυτότητας.

Συγκρίνουν λέξεις και έννοιες μεταξύ δύο κόσμων.

Μέσα από το τραγούδι ή το οπτικό υλικό (Παρθενών – Κολοσσαῖον) συζητούν για τα μνημεία και την πολιτιστική τους κληρονομιά.

Σύνδεση με δράση και πρακτικότητα

Μελετούν εικόνες του Παρθενώνα και του Κολοσσαίου, φτιάχνουν χάρτη με την έκταση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Δραματοποιούν έναν διάλογο συνάντησης Ἕλληνας καὶ Ῥωμαῖοι.

Συζητούν πώς η τέχνη, η αρχιτεκτονική και η γλώσσα δείχνουν επιρροές.

Στόχοι

- Να γνωρίσουν οι μαθητές τη σημασία της συνάντησης Ελλήνων και Ρωμαίων.
- Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιο τους με βασικούς πολιτισμικούς όρους.
- Να συνδέσουν τον ελληνικό πολιτισμό με τον ρωμαϊκό και να κατανοήσουν τη συνέχεια στον ευρωπαϊκό χώρο.
- Να ασκηθούν σε απλές προτάσεις ταυτότητας στα Αρχαία Ελληνικά.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες παρατήρησης μέσα από χάρτες και μνημεία.

Συνέπεια με το σχολικό πρόγραμμα

- Στα πρώτα κεφάλαια της Ιστορίας Ε' Δημοτικού παρουσιάζεται η επαφή Ελλήνων και Ρωμαίων.
- Η Γλώσσα και η Λογοτεχνία αναφέρονται σε πολιτισμικές ανταλλαγές και σε έννοιες όπως παιδεία και πολιτισμός.
- Στη Γεωγραφία μελετούνται χάρτες, κάτι που βρίσκει εφαρμογή στη χαρτογράφηση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Πώς ταιριάζει με την ύλη της Ε' Δημοτικού

Το μάθημα δίνει στα παιδιά ζωντανή εικόνα της συνάντησης δύο μεγάλων πολιτισμών.

Αντί να βλέπουν την Ελλάδα και τη Ρώμη ξεχωριστά, κατανοούν πώς συνδέθηκαν και αλληλεπίδρασαν.

Η ελληνική παιδεία ως φως που «φωτίζει τὸν κόσμον» αποκτά για τους μαθητές συμβολικό και διαχρονικό νόημα.

Λέξη – Ετυμολογία

- Ῥώμη < ῥώμη = δύναμη, ισχύς → ρωμαλέος,

Ρητόν

- «Εἰ οἱ θεοὶ διαλέγονται, τῇ τῶν Ἑλλήνων γλώττῃ χρῶνται» Κικέρων

Νοέμβριος: Ίδρυσις Κωνσταντινουπόλεως

Οφέλη

Λεξιλογική ανάπτυξη

Μαθαίνουν λέξεις όπως πόλις, πολιτεία, πολίτης, σταυρός.

Συνδέουν αυτές τις λέξεις με τη σημερινή χρήση (πολιτεία, πολιτισμός, πολιτικός, πολίτευμα).

Κατανοούν ότι η λέξη «πόλις» σημαίνει όχι μόνο τόπο, αλλά και κοινότητα, θεσμό, ταυτότητα.

Κατανόηση εννοιών και αξιών

Ανακαλύπτουν τη γεωγραφική σημασία της Κωνσταντινούπολης και τον ρόλο της ως «γέφυρας» Ανατολής και Δύσης.

Κατανοούν ότι η μεταφορά της πρωτεύουσας από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη σηματοδότησε τη μετάβαση σε μια νέα εποχή.

Αναγνωρίζουν την αξία της διορατικότητας και της στρατηγικής επιλογής στην Ιστορία.

Επικοινωνιακές δεξιότητες

Μέσα από διαλόγους στα Αρχαία Ελληνικά αντιλαμβάνονται τη συνέχεια της γλώσσας που πέρασε στη χριστιανική θρησκεία.

Μαθαίνουν ευχές και στίχους στα Αρχαία Ελληνικά.

Το τραγούδι «Τῇ Ὑπερμάχῳ» (προσαρμογή) καλλιεργεί αίσθημα συλλογικότητας και πνευματικότητας.

Σύνδεση με δράση και πρακτικότητα

Μελετούν χάρτη του Βυζαντίου και τον συγκρίνουν με τη θέση της Ρώμης.

Χρησιμοποιούν κάρτες με μορφές (Κωνσταντίνος, σταυρός, χάρτης Βοσπόρου).

Δραματοποιούν τον χρησμό των Δελφών («ἐν χώρᾳ τυφλῶν») και την ίδρυση της νέας πρωτεύουσας.

Στόχοι

- Να γνωρίσουν οι μαθητές τη σημασία της ίδρυσης της Κωνσταντινούπολης.
- Να κατανοήσουν την έννοια της πόλεως ως κέντρου πολιτισμού, εξουσίας και ταυτότητας.
- Να συνδέσουν το ιστορικό γεγονός με αξίες όπως διορατικότητα, στρατηγική και συνέχεια.
- Να εξοικειωθούν με λέξεις που διατηρούνται στη σημερινή γλώσσα.
- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες παρατήρησης μέσα από χάρτες και μνημεία.

Συνέπεια με το σχολικό πρόγραμμα

- Στα κεφάλαια 4–6 του βιβλίου Ιστορίας Ε' Δημοτικού παρουσιάζεται η μεταφορά της πρωτεύουσας στην Κωνσταντινούπολη.
- Στη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία γίνεται αναφορά σε πόλεις, κοινότητες και ιστορικές αφηγήσεις.
- Στη Γεωγραφία μελετώνται χάρτες που σχετίζονται με την τοποθεσία της νέας πρωτεύουσας.

Πώς ταιριάζει με την ύλη της Ε' Δημοτικού

Το σεμινάριο ζωντανεύει την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης με βιωματικό τρόπο. Οι μαθητές βλέπουν τον χάρτη, τον ρόλο του Βοσπόρου, τον χρησμό των Δελφών. Συνειδητοποιούν ότι η Κωνσταντινούπολη υπήρξε το «σταυροδρόμι» του ελληνικού και χριστιανικού πολιτισμού για αιώνες.

Λέξη – Ετυμολογία

- **πόλις** → πολιτεία, πολιτισμός, πολίτης.

Ρητόν

- *Ὁ χρησμός τῶν Δελφῶν: «ἐν χώρᾳ τυφλῶν».*

Δεκέμβριος: Ειρεσιώνη – Αρχαίες γιορτές και συνέχεια στα Χριστούγεννα

Οφέλη

Λεξιλογική ανάπτυξη

Μαθαίνουν λέξεις όπως ειρεσιώνη, άγερμοί, δῶρον, καρπός, στεφάνι.

Συνδέουν το αρχαίο λεξιλόγιο με σημερινές λέξεις και έννοιες (άγερμος → κάλαντα, δῶρο, ευχή).

Κατανοούν ότι η λέξη ειρεσιώνη συνδέεται με την αφθονία και την ευλογία.

Κατανόηση εννοιών και αξιών

Ανακαλύπτουν τη συνέχεια της ελληνικής παράδοσης: από την αρχαία ειρεσιώνη μέχρι το χριστουγεννιάτικο δέντρο και τα κάλαντα.

Κατανοούν την αξία της προσφοράς, της αφθονίας και της κοινής χαράς.

Αναγνωρίζουν ότι οι ευχές και τα έθιμα μεταφέρουν την ελπίδα και την αισιοδοξία από γενιά σε γενιά.

Επικοινωνιακές δεξιότητες

Μαθαίνουν να ψάλλουν κάλαντα στα Αρχαία Ελληνικά («Ειρεσιώνη σύκα φέρειν...»).

Ανταλλάσσουν απλές ευχές όπως «Εἰς ἔτη πολλά».

Διαλέγονται σε θεατρικό δρώμενο, όπου τα παιδιά περιφέρουν την ειρεσιώνη και εύχονται.

Σύνδεση με δράση και πρακτικότητα

Κατασκευάζουν τη δική τους ειρεσιώνη με χαρτόνι, κορδέλες και ζωγραφιές καρπών.

Συγκρίνουν εικόνες αρχαίων εθίμων με σύγχρονα (χριστουγεννιάτικο δέντρο, στεφάνι, κάλαντα).

Ζωντανεύουν τον μύθο του Θησέως που καθιέρωσε την ειρεσιώνη.

Στόχοι

- Να γνωρίσουν οι μαθητές το έθιμο της ειρεσιώνης και την έννοια της συνέχειας της παράδοσης.
- Να κατανοήσουν την αξία της αφθονίας, της ευχής και της κοινής γιορτής.
- Να συνδέσουν την αρχαία γιορτή με τα σημερινά Χριστούγεννα.
- Να εξασκηθούν σε ευχές και τραγούδια στα Αρχαία Ελληνικά.
- Να καλλιεργήσουν τη δημιουργικότητα τους μέσα από κατασκευές και θεατρικές δραστηριότητες.

Συνέπεια με το σχολικό πρόγραμμα

- Στα κεφάλαια 7–8 του βιβλίου Ιστορίας Ε' Δημοτικού παρουσιάζονται οι θρησκευτικές γιορτές των αρχαίων.
- Στη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία, οι μαθητές γνωρίζουν τα κάλαντα και χριστουγεννιάτικα κείμενα.
- Στη Μελέτη Περιβάλλοντος και την Ιστορία εξετάζονται τα έθιμα και οι παραδόσεις.
Το σεμινάριο εναρμονίζεται με αυτά, φέρνοντας στο φως την αρχαία ρίζα των σημερινών εθίμων.

Πώς ταιριάζει με την ύλη της Ε' Δημοτικού

Το μάθημα δεν περιορίζεται σε μια απλή αναφορά εθίμων αλλά δείχνει πώς τα Χριστούγεννα συνεχίζουν στοιχεία της αρχαίας παράδοσης.

Τα παιδιά κατανοούν ότι οι ευχές και τα κάλαντα είναι πανάρχαιες πρακτικές χαράς και ευλογίας, που ένωναν και ενώνουν τις κοινότητες.

Λέξη – Ετυμολογία

- **είρεσιώνη** < ἔριον (= μαλλί προβάτου), στολισμένο κλαδί με καρπούς.
- **ἀγερμοί** < ἀγείρω (= συγκεντρώνω), οι αγερμοί παιδιών που τραγουδούν – σημερινά κάλαντα.

Ρητόν

- «Εἰς ἔτη πολλά» – ευχή διαχρονικής χαράς και ευλογίας.

Ιανουάριος: Ιουστινιανός – Αγία Σοφία

Οφέλη

Λεξιλογική ανάπτυξη

Μαθαίνουν λέξεις όπως ναός, σοφία, αρχών, νόμος και τα παράγωγά τους.
Συνδέουν το λεξιλόγιο με σύγχρονες έννοιες (ναός, αρχιτέκτων, νομικός, σοφός).
Συνδέουν λέξεις με αξίες (σοφία, δικαιοσύνη).

Κατανόηση εννοιών και αξιών

Ανακαλύπτουν τον ρόλο του Ιουστινιανού ως νομοθέτη και δημιουργού.
Κατανοούν τη σημασία της Αγίας Σοφίας ως σύμβολο πίστεως, τέχνης και πνευματικότητας.
Αναγνωρίζουν ότι η αληθινή δύναμη ενός ηγέτη δεν είναι μόνο η ισχύς, αλλά και η σοφία, η δικαιοσύνη, η πνευματικότητα.

Επικοινωνιακές δεξιότητες

Μέσα από διαλόγους στα Αρχαία Ελληνικά εξασκούνται στο βασικό λεξιλόγιο.
Μαθαίνουν μικρές γνωστές φράσεις από ύμνους της εκκλησίας.
Μαθαίνουν να περιγράφουν μνημεία με απλές λέξεις στα Αρχαία Ελληνικά.

Σύνδεση με δράση και πρακτικότητα

Μελετούν εικόνες της Αγίας Σοφίας και συγκρίνουν τα αρχιτεκτονικά στοιχεία με σύγχρονους ναούς.
Χρησιμοποιούν κάρτες με έννοιες: ναός, τρούλλος, φῶς, σοφία, νόμος.
Δραματοποιούν τον διάλογο Ιουστινιανού με τους αρχιτέκτονες: «Νενίκηκά σε, Σολομών».

Στόχοι

- Να γνωρίσουν οι μαθητές τον Ιουστινιανό και τη συμβολή του στον πολιτισμό και τη δικαιοσύνη.
- Να κατανοήσουν την αξία της σοφίας, της πίστεως και της νομοθεσίας.
- Να συνδέσουν την τέχνη με την πνευματικότητα.
- Να εξοικειωθούν με βασικό λεξιλόγιο σχετικό με μνημεία και νόμους.
- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες παρατήρησης και περιγραφής.

Συνέπεια με το σχολικό πρόγραμμα

- Στην Ιστορία Ε' Δημοτικού παρουσιάζεται η εποχή του Ιουστινιανού, οι νόμοι του και η ανέγερση της Αγίας Σοφίας.

- Στη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία μελετώνται κείμενα για μνημεία και ιστορικές μορφές.
- Στη Θρησκευτική Αγωγή γίνεται αναφορά στους ναούς και την πνευματική ζωή.

Πώς ταιριάζει με την ύλη της Ε' Δημοτικού

Το μάθημα εμπλουτίζει την αφήγηση του σχολικού βιβλίου με βιωματική διάσταση. Οι μαθητές δεν βλέπουν την Αγία Σοφία μόνο ως «κτίριο», αλλά ως μνημείο που συνδέει τον άνθρωπο με το θείο.

Κατανοούν ότι η νομοθεσία και η τέχνη του Ιουστινιανού διαμόρφωσαν τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και επηρέασαν τον κόσμο για αιώνες.

Λέξη – Ετυμολογία

- **σοφία** < σοφός (= ο έμπειρος, ο συνετός).
- **νόμος** < νέμω (= μοιράζω, κατανέμω).

Ρητόν

- «*Νενίκηκά σε, Σολομών*» – η φράση του Ιουστινιανού μπροστά στον ναό της Αγίας Σοφίας.

Φεβρουάριος: Άνθεστήρια – έορτή του Διονύσου

Οφέλη

Λεξιλογική ανάπτυξη

Μαθαίνουν λέξεις όπως άνθος, ἄμπελος, οἶνος, χορός, κῶμος.

Συνδέουν τις λέξεις με νεοελληνικές (άνθος, ανθολογία, αμπέλι, οίνος, χορός, κωμωδία).

Κατανοούν ότι η γλώσσα αποτυπώνει τον εορταστικό και χαρούμενο χαρακτήρα της ζωής.

Κατανόηση εννοιών και αξιών

Ανακαλύπτουν την αξία της χαράς, της γιορτής και της αναγέννησης της φύσης.

Κατανοούν ότι οι γιορτές συνέδεαν τους ανθρώπους με τους θεούς αλλά και μεταξύ τους, με δεσμούς κοινότητας.

Μαθαίνουν για τον σεβασμό στους νεκρούς που περιλαμβανόταν στις τελετές, κατανοώντας τη σχέση ζωής και μνήμης.

Επικοινωνιακές δεξιότητες

Μέσα από μικρούς διαλόγους στα αρχαία Ελληνικά μαθαίνουν λέξεις και φράσεις που συνδέονται με τον μύθο της Δήμητρας και της Περσεφόνης.

Ασκούνται στην έκφραση δραστηριοτήτων.

Τραγουδούν τα κάλαντα της άνοιξης στα Αρχαία Ελληνικά.

Αναπαριστούν στοιχεία του θεάτρου και των υποκριτών.

Σύνδεση με δράση και πρακτικότητα

Δημιουργούν κάρτες με προσωπεΐα.

Φτιάχνουν στεφάνι, ζωγραφίζουν σκιηνές συμποσίου.

Δραματοποιούν μικρό δρώμενο με τραγούδι και χορό, όπως στις αρχαίες γιορτές.

Στόχοι

- Να γνωρίσουν οι μαθητές την εορτή των Ανθεστηρίων και τον ρόλο του Διονύσου.
- Να κατανοήσουν την αξία της χαράς, της κοινωνικότητας και της αναγέννησης της φύσης.
- Να συνδέσουν τις γιορτές με τον κύκλο της ζωής και της μνήμης.
- Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους με λέξεις σχετικές με τη φύση, το κρασί και τη γιορτή.
- Να καλλιεργήσουν δημιουργικότητα μέσα από χορό, τραγούδι και θεατρικό παιχνίδι.

Συνέπεια με το σχολικό πρόγραμμα

- Στην Ιστορία Ε' Δημοτικού παρουσιάζονται οι θρησκευτικές γιορτές της αρχαιότητας.
- Στη Λογοτεχνία γίνεται αναφορά σε γιορτές και χορούς.
- Στη Γλώσσα καλλιεργείται η έκφραση συναισθημάτων και εμπειριών που σχετίζονται με γιορτές.

Πώς ταιριάζει με την ύλη της Ε' Δημοτικού

Το σεμινάριο φέρνει τα παιδιά σε επαφή με μια ζωντανή γιορτή των αρχαίων που συνδύαζε χαρά, θεατρικότητα και μνήμη.

Συνειδητοποιούν ότι η γιορτή είναι έκφραση πολιτισμού και ταυτότητας, που ενώνει τους ανθρώπους.

Μαθαίνουν να βλέπουν τις σημερινές γιορτές ως συνέχεια πανάρχαιων εθίμων.

Λέξη – Ετυμολογία

- **ἄνθος** = λουλούδι → ανθολογία, άνθιση.
- **κῶμος** = εορταστική πομπή, χορός → κωμωδία.

Φράση

- «Ἦλθε, ἦλθε χελιδών» τα κάλαντα της άνοιξης

Μάρτιος: Άλωση Κωνσταντινουπόλεως

Οφέλη

Λεξιλογική ανάπτυξη

Μαθαίνουν λέξεις όπως πόλις, άλωση, βασιλεύς, τείχη, ελευθερία.

Συνδέουν τις λέξεις με νεοελληνικές (άλωση, βασιλιάς, πολιτεία, ελευθερία).

Κατανοούν την έννοια της ιστορικής μνήμης και της συνέχειας μέσα από τη γλώσσα.

Κατανόηση εννοιών και αξιών

Ανακαλύπτουν τη σημασία της Κωνσταντινουπόλεως ως κέντρου του ελληνισμού.

Κατανοούν την αξία της θυσίας, της ανδρείας και της πίστης, μέσα από τη μορφή του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου.

Αναγνωρίζουν ότι τα ιστορικά γεγονότα, όσο τραγικά, γίνονται μνήμη και παράδειγμα για τις επόμενες γενιές.

Επικοινωνιακές δεξιότητες

Μαθαίνουν σύντομες φράσεις μέσα από τον τελευταίο λόγο του Παλαιολόγου.

Ασκούνται σε δραματικό λόγο μέσα από θεατρικό δρώμενο.

Ακούν και απαγγέλλουν αποσπάσματα θρηνητικών ασμάτων («Πάρθεν ή Ρωμανία»).

Σύνδεση με δράση και πρακτικότητα

Μελετούν εικόνες της Κωνσταντινούπολης και των τειχών.

Χρησιμοποιούν κάρτες με τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο, τα τείχη, τον σταυρό.

Δραματοποιούν τη σκηνή της τελευταίας ομιλίας του Παλαιολόγου.

Παρακολουθούν τη σκηνή σε βίντεο που δημιουργήθηκε με τη βοήθεια της Τεχνητής Νοημοσύνης.

Στόχοι

- Να γνωρίσουν οι μαθητές το γεγονός της Άλωσης με ιστορική ακρίβεια και σεβασμό.
- Να κατανοήσουν την αξία της ανδρείας και της θυσίας.
- Να συνδέσουν το γεγονός με τη συνέχεια του ελληνισμού και την παράδοση του ποντιακού ελληνισμού.
- Να εξοικειωθούν με το λεξιλόγιο της μνήμης και της ελευθερίας.
- Να καλλιεργήσουν συναισθηματική συμμετοχή μέσα από μουσική, λόγο και θεατρική αναπαράσταση.

Συνέπεια με το σχολικό πρόγραμμα

- Στην Ιστορία Ε' Δημοτικού, στο τέλος του βιβλίου, αναφέρεται η Άλωση της Πόλης.
- Στη Λογοτεχνία και στη Γλώσσα οι μαθητές γνωρίζουν θρηνητικά άσματα και παραδόσεις.
- Στη Μουσική και στην Αισθητική Αγωγή μπορούν να συνδεθούν τραγούδια και εικαστικά.

Πώς ταιριάζει με την ύλη της Ε' Δημοτικού

Το σεμινάριο ζωντανεύει την αφήγηση της Άλωσης με τρόπο κατανοητό και βιωματικό για παιδιά.

Μέσα από εικόνες, δρώμενα και τραγούδια, τα παιδιά δεν βλέπουν την Άλωση μόνο ως ένα «τέλος εποχής», αλλά και ως μνήμη που εμπνέει αντοχή και πίστη.

Λέξη – Ετυμολογία

- *ἄλωσις* < *ἀλίσκομαι*
- *ἐλευθερία* < *ἐλεύθω*

Φράσεις

- «*Τὸ δὲ τὴν Πόλιν σοι δοῦναι...*» – ἡ ἀπάντηση τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου στον Μωάμεθ Β'.